

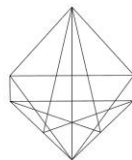
MEDBORGERNOTAT

Velgervandringer fra Stortingsvalget 2021 til våren 2023

Ingrid Kvåle Faleide
Ingrid.Faleide@uib.no

Elisabeth Ivarsflaten
Elisabeth.Ivarsflaten@uib.no

Universitetet i Bergen
April 2023

DIGSSCORE

Den lave oppslutningen om regjeringspartiene Ap og Sp har naturlig nok fått mye oppmerksomhet og vært gjenstand for offentlig debatt i det siste.¹ Data fra Norsk medborgerpanel ved Universitetet i Bergen kan bidra til kunnskapsgrunnlaget for denne diskusjonen fordi panelet følger et tverrsnitt av den voksne norske befolkningen over tid. I Norsk medborgerpanel svarte ca. 12 000 respondenter på hva de stemte i Stortingsvalget 2021, og de fleste av disse ble i februar/mars i år spurt om sin stemmeintensjon i dag. Fordi de samme respondentene deltar i medborgerpanelet over tid, og fordi antallet respondenter er høyt, tillater disse dataene en mer detaljert analyse av velgerne som har forlatt regjeringspartiene enn hva ordinære meningsmålinger gjør.

I dette notatet rapporterer vi hovedresultater fra tidlige analyser av dette datamaterialet som ble tilgjengelig for forskning 5. april 2023. Vi ser først på hvor mange av velgerne til de ulike partiene som ville stemt på det samme partiet igjen nå. Vi vil deretter se grundigere på regjeringspartienes velgere. Fokuset er på velgerne som stemte på Ap eller Sp i 2021, men som nå oppgir en annen stemmeintensjon. Vi ser på forskjeller mellom kjønn, alder, utdanningsnivå, by/land-tilhørighet, landsdel, inntekt, ideologisk plassering og oppfatning av den økonomiske situasjonen i Norge.

Hovedresultatene kan oppsummeres slik:

- Både Ap og Sp har hatt et stort velgertap, men Ap har, relativt sett, tapt betydelig færre velgere enn Sp.
- Tilsiget av velgere har ikke vært i nærheten av å erstatte tapet. Nettotapet for begge partier er derfor stort.
- For begge partiene er velgertapene sosialt nøytrale, men politisk er det et tydelig mønster. Begge partier har mistet en større andel av sine mest høyreorienterte velgere.
- Velgere som har en negativ oppfatning av økonomien i Norge, har i større grad forlatt regjeringspartiene. Dette er en særlig viktig forklaring for frafallet blant Ap-velgere som plasserer seg på venstresiden ideologisk.
- Sp har enorme tap i områder der de tidligere ikke har stått sterkt, mens de forsvare posisjonen noe bedre i sine tradisjonelle kjerneområder.

Partiloyalitet og velgervandring fra 2021 til 2023

Analysene bekrefter at regjeringspartiene har mistet et stort antall velgere og at det er kommet til få nye. Figur 1 viser tre søyler for hvert av partiene som er representerte på Stortinget. Den fargede søylen viser hvor mange av de som stemte på partiet i 2021 som ville stemt på det samme partiet igjen om det var stortingsvalg i morgen. Den grå søylen på toppen

¹ Medborgertrender som blant annet viser tilfredshet med regjeringen fra 2013 til i dag er tilgjengelig her: <https://www.uib.no/medborger/161990/medborgertrender>

av den fargede viser hvor mange av de som ville stemt på partiet i dag som stemte på et annet parti ved forrige valg. Til sammen viser den fargede og den grå søylen hvor mange prosent som ville stemt på partiet nå i 2023. Den brede, hvite søylen rundt hver partisøyle viser oppslutning om partiet i stortingsvalget slik det ble målt i medborgerpanelet like etter stortingsvalget 2021.²

Oppsummert, viser Figur 1 at Ap og Sp har mistet mange velgere fra valget i 2021 til våren 2023. Sp har mistet en klart større andel av sine velgere enn det Ap har. Lojaliteten til Sp er 30% mens den for Ap er 54%. Tilsvarende tall for Høyre er 88%. Tabell 1 viser partiloyalitet for alle parti. Vi ser at de som stemte Ap i 2021, men rapporterer en annen intensjon i dag, oftest svarer at de ville stemt Høyre nå. I synkende rekkefølge fordeler velgerne seg videre slik: Høyre (15%), «gjerdet» (ville ikke stemt, ville stemt blankt, eller har ikke svart) (10%), SV (7%), Rødt 4(%) og andre (4%). De som stemte Sp i 2021, men rapporterer en annen intensjon i dag, svarer oftest at de ikke ville stemt eller ville stemt blankt om det var stortingsvalg i morgen. I synkende rekkefølge fordeler Sp-velgerne seg slik: «Gjerdet» (20%), Høyre (16%), AP (7%), FrP (7%), Rødt (6%), andre (6%) og SV (4%).

Hvilke velgere har forlatt Ap mellom 2021 og 2023?

Hovedfunnet fra analysene av Aps velgertap er at ideologi og oppfatning av økonomien skiller dem som har forblitt og dem som har forlatt mellom 2021 og 2023. Figur 2 viser dette resultatet.³ De som stemte på Ap i 2021 og plasserer seg i sentrum (5) eller til høyre (6 eller 7) på den ideologiske høyre-venstre skalaen rapporterer mye lavere sannsynlighet for å ville stemme på Ap i 2023, enn dem som plasserer seg til venstre ideologisk (0-4). Sannsynligheten for å forlate Ap ligger mellom 70 og 80 prosent for de mest høyreorienterte Ap-velgerne. Sannsynligheten for at sentrum-høyre velgerne til Ap har forlatt partiet er høy uavhengig av oppfatningen deres av den nasjonale økonomien.

For de av Aps velgere som plasserer seg på venstresiden ideologisk (0-4) er bildet annerledes. For disse velgerne spiller oppfatningen av den nasjonale økonomien en viktig rolle. Dersom de oppfatter den nasjonale økonomien som god, er sannsynligheten for at de har forlatt Ap så lav som 20 prosent for de mest venstreorienterte Ap-velgerne (0-1). Hvis disse velgerne derimot oppfatter den nasjonale økonomien som dårlig, dobles sannsynligheten for å ha forlatt Ap.

De grå søylene i Figur 2 viser hvordan de som stemte Ap i 2021 fordeler seg på høyre-venstreaksen. De fleste plasserer seg som forventet til sentrum-venstre. For disse velgerne har oppfatningen av den nasjonale økonomien betydning for om de har forlatt partiet eller

² Data, representativitet og vektning beskrives i vedlegget.

³ Figuren er en prediksjon basert på en logistisk regresjon med interaksjon mellom ideologisk plassering og oppfatning av den norske økonomien, kontrollert for kjønn, alder, utdanning og inntekt (tabell A1.2).

ikke. Figur 2 viser derfor samlet sett at nedgangen i oppslutning om Ap blant velgere på venstresiden henger sammen med at antallet som oppfatter den nasjonale økonomien som dårlig har økt betraktelig fra høsten 2021 til våren 2023.⁴

Analysene av *bakgrunnsfaktorer* til velgerne som har forlatt Ap sammenlignet med dem som har forblitt gir få tydelige resultater. Partiet mister en betydelig andel velgere i alle segmenter når det gjelder utdanning, kjønn, alder, inntekt, landsdel og bosted (by-land). Tabell 2 rapporterer velgertapet til Ap i ulike kategorier. Det totale tapet er på 46 prosent. Det er få grupper som skiller seg særlig ut, tapet er på mellom 40 og 50 prosent i nesten alle kategorier.

Nærmere bestemt, så viser Tabell 2 at blant dem som stemte Ap i 2021 og har utdanning fra høyskole eller universitet, ville 41 prosent stemt på et annet parti nå. Blant dem som ikke har høyere utdanning ville halvparten ikke stemt på Ap igjen. Blant kvinner ville 49 prosent stemt på et annet parti nå, og tilsvarende prosentdel blant menn er 43. Delt etter fødselsår ser vi at velgertapet er størst blant de som er født på 80-tallet, og minst blant den eldste velgergruppen – de som er født i 1949 eller tidligere. Blant inntektsgruppene er tapet størst hos de velgerne med høyest inntekt – der ville over halvparten (55 prosent) stemt på et annet parti i dag. Ellers er tapet jevnt i resten av inntektsgruppene – mellom 41 og 49 prosent. Om vi ser på landsdel skiller Sørlandet seg ut med et velgertap for Ap på 65 prosent. Disse resultatene må vi tolke med varsomhet ettersom dette er den landsdelen med færrest observasjoner. Velgertapet til Ap ser videre ut til å være litt mindre i Nord-Norge og blant dem som sier at de bor «i en forstad eller utkanten av en storby».

Hvilke velgere har forlatt Sp mellom 2021 og 2023?

Det totale tapet av Sp-velgere er svært stort, ca. 70 prosent. Analysen av velgertapet ligner på det vi har sett for Ap, med noen få unntak. Figur 3 viser at også for Sp er velgertapet størst blant de høyreorienterte velgerne. Men til forskjell for blant Ap-velgerne, er det ikke en interaksjon mellom ideologi og syn på økonomien. Det er likevel signifikant utslag av oppfatning av den nasjonale økonomien: De med negativ oppfatning har i noe større grad forlatt partiet. For den gruppen av Sp-velgere som vurderer norsk økonomi som dårlig, ligger den estimerte linjen i Figur 3 over 50 prosent for alle velgerne uansett hvor de plasserer seg ideologisk.

Tabell 3 viser velgertapet til Sp i ulike grupper. Det er en noe tydeligere struktur i velgertapet til Sp knyttet til landsdel og bosted enn det vi så for Ap. Partiet har beholdt en noe større andel av velgerne der hvor partiet tradisjonelt har stått sterkere – i bygdesentrum og spredtbygde strøk.

⁴Medborgertrender som blant annet viser oppfatning av den nasjonale økonomien fra 2013 til i dag, er tilgjengelig her: uib.no/medborger

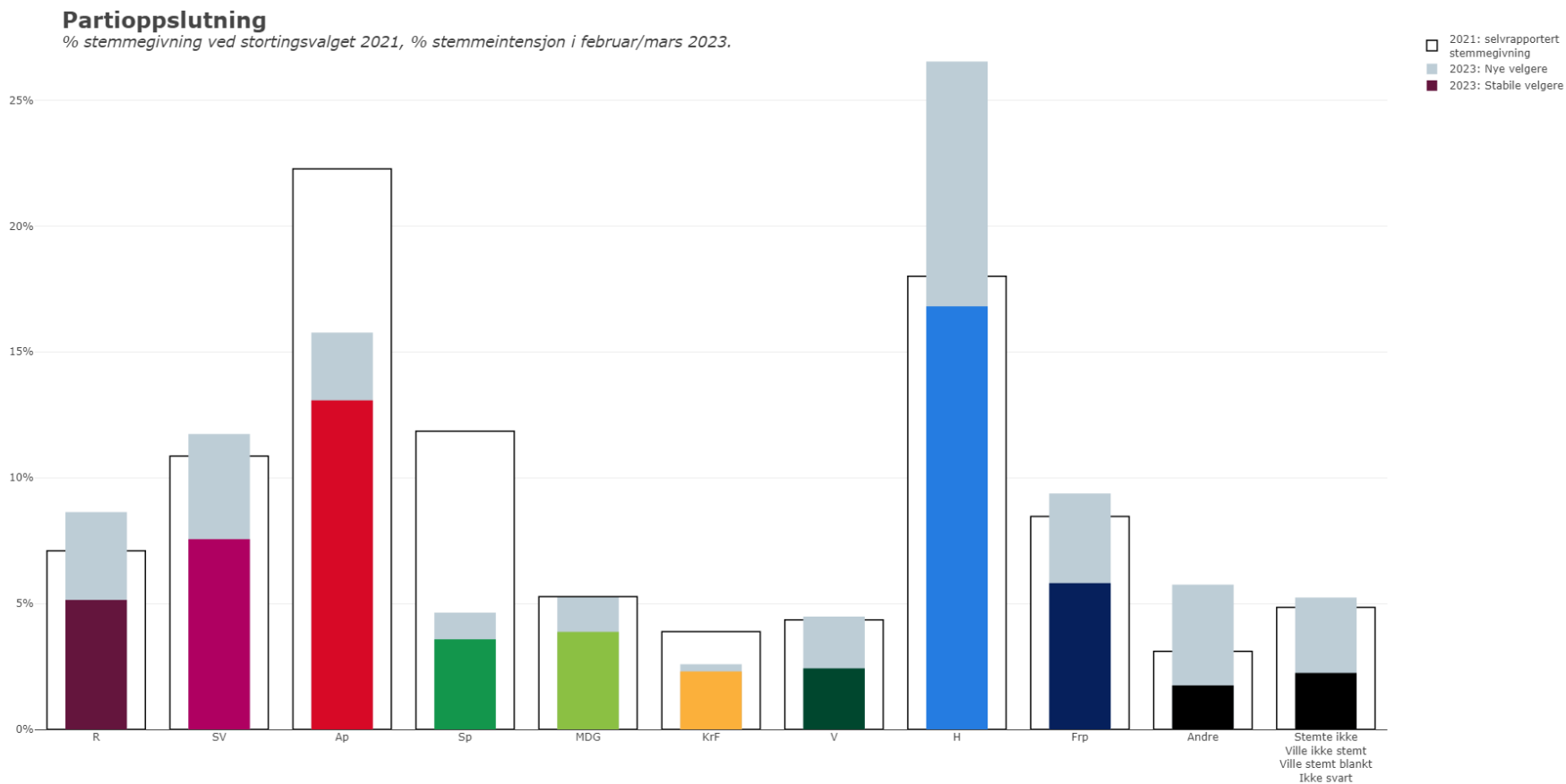

Mer nøyaktig så viser Tabell 3 at blant dem som har utdanning fra høgskole eller universitet, ville 65 prosent stemt på et annet parti nå. Blant dem som ikke har høyere utdanning ville 72 prosent ikke stemt på Sp igjen. Blant kvinner ville 71 prosent stemt på et annet parti nå, og tilsvarende prosentandel blant menn er 70. Delt etter fødselsår ser vi at velgertapet er størst blant de som er født på 70-tallet, og minst blant den yngste velgergruppen – de som er født i 1990 eller senere. Blant inntektsgruppene er tapet ganske jevnt fordelt. Om vi ser på landsdel er det stor variasjon. Velgertapet til Sp ser ut til å være minst i Trøndelag, på 56 prosent. Tapet er størst i Oslo, der 87 prosent (vektet) av de 50 respondentene som rapporterte å ha stemt på Sp i 2021 ville stemt på noe annet nå. Fordeling på bosted-variabelen viser at velgertapet til Sp er minst blant de som sier at de bor «i et spredtbygd strøk». Tapet er størst blant dem som bor i en liten by.

NORSK MEDBORGERPANEL

Figur 1. Partioppslutning 2021 vs. stemmeintensjon 2023; Stabile og nye velgere.

Notat: Se tabell A1.1 for tallene bak hver søyle.

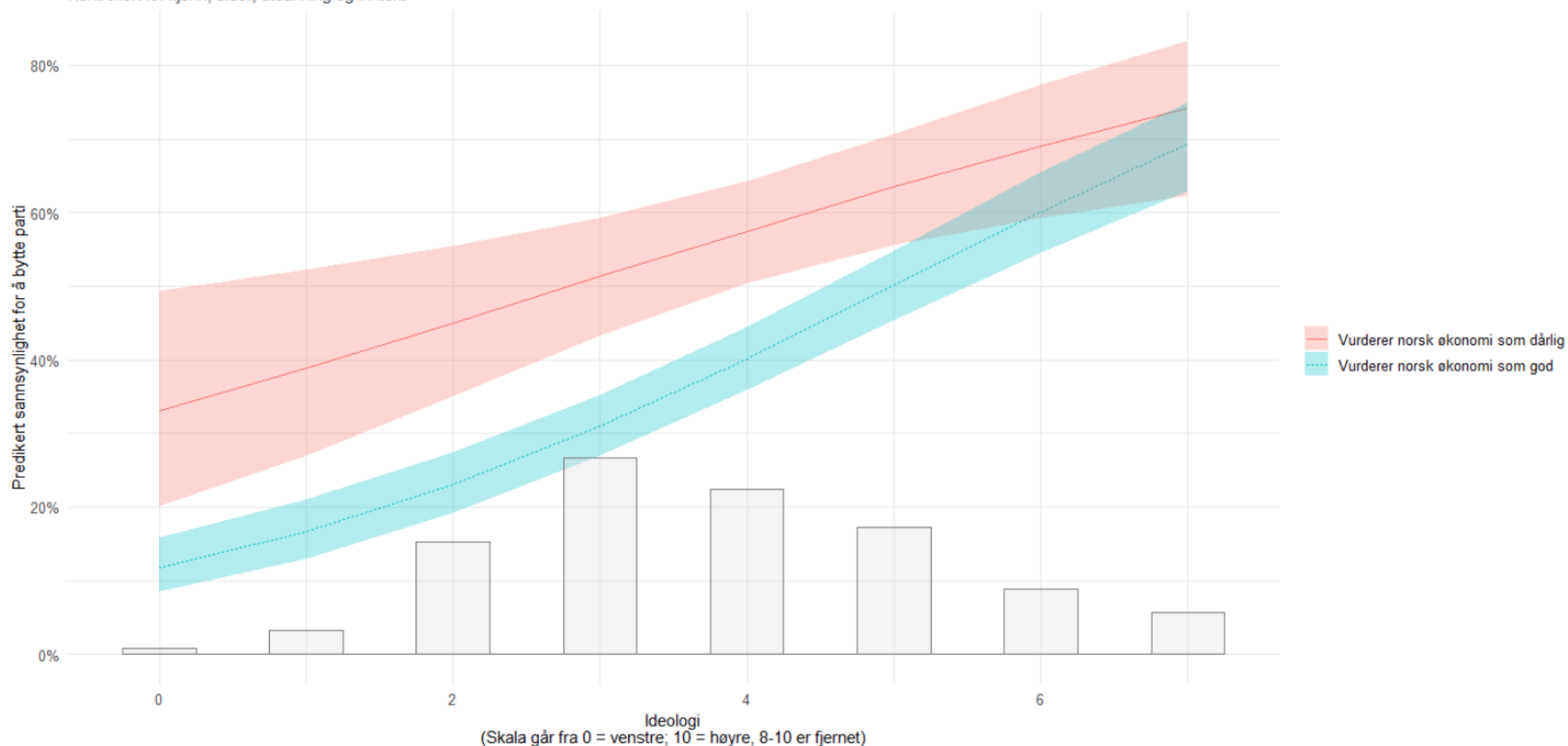

NORSK MEDBORGERPANEL

Figur 2. Ideologi og oppfatning av økonomien, sannsynlighet for frafall blant Ap-velgere.

Sannsynlighet for at Ap-velgere fra 2021 ikke ville stemt Ap igjen i 2023

Logistisk regresjon: Interaksjon mellom ideologi og syn på norsk økonomi
Kontrollert for kjønn, alder, utdanning og inntekt

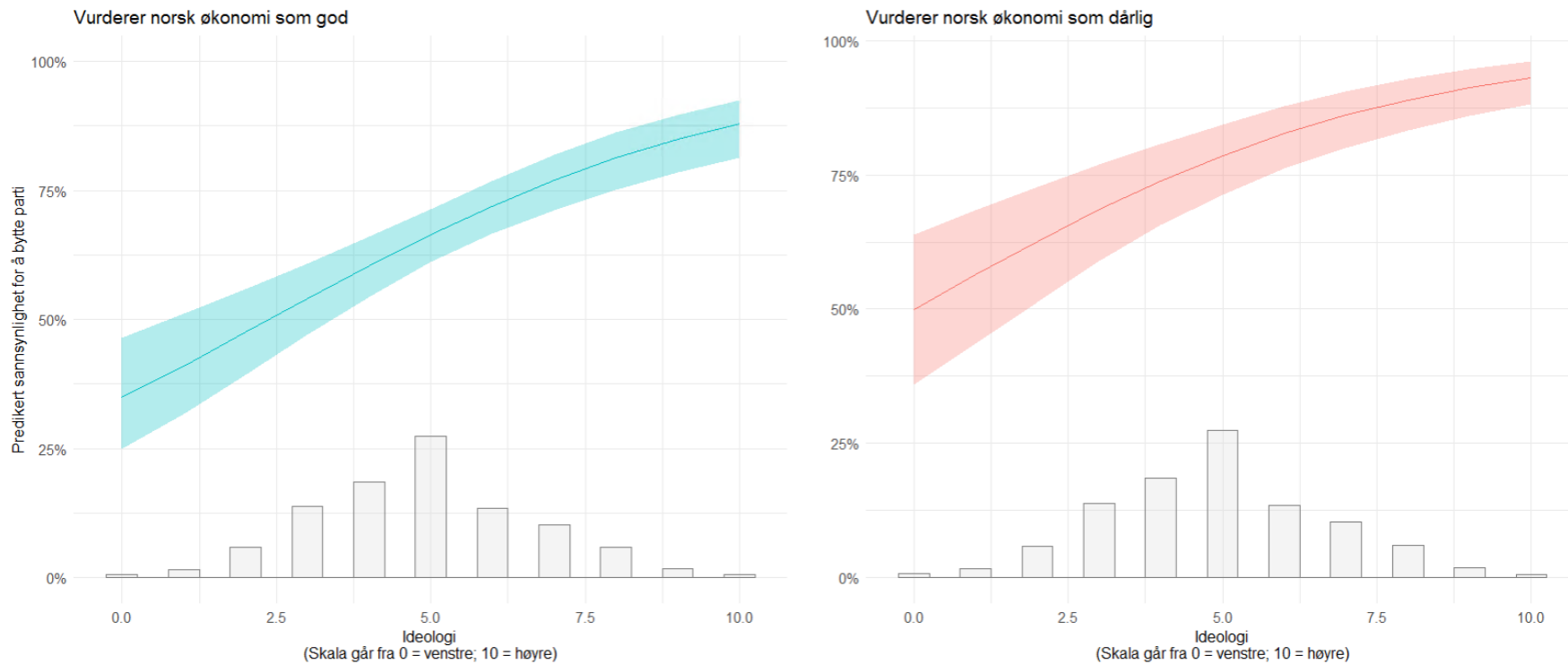
Data: Norsk medborgerpanel runde 26 (februar-mars 2023)

Notat: Ideologi-variabelen går opprinnelig fra 0-10, men er kuttet fra 8 fordi veldig få som stemte på Ap i 2021 plasserer seg selv så langt til høyre ideologisk. Tabell A1.2 viser grunnlag for figuren.

NORSK MEDBORGERPANEL

Figur 3. Ideologi og oppfatning av økonomien, sannsynlighet for frafall blant Sp-velgere.

Notat: Samme analyse som for Ap (Figur 2), men uten interaksjon mellom ideologisk plassering og oppfatning av økonomien. Kontrollert for kjønn, alder, utdanning og inntekt. Tabell A1.3 viser grunnlag for figuren.

NORSK MEDBORGERPANEL

Tabell 1. Partiloyalitet og velgervandring fra 2021 til 2023.

% som stemte partiet i stortingsvalget 2021 og ville stemt samme parti om det var stortingsvalg i morgen i februar-mars 2023, alle velgere

Stemte i 2021	Ville stemt 2023										Ikke stemme/ blankt	Observasjoner
	R	SV	Ap	Sp	MDG	KrF	V	H	FrP	Andre		
R	69	13	2	0	1	0	1	3	0	3	8	696
SV	6	65	6	0	3	0	3	3	5	5	4	1084
Ap	4	7	54	2	0	1	1	15	2	4	10	2507
Sp	6	4	7	30	0	1	3	15	7	6	20	1168
MDG	4	11	4	0	67	0	6	4	0	1	2	572
KrF	1	12	1	0	1	58	0	19	3	3	3	380
V	0	1	3	0	3	0	55	25	0	6	7	519
H	0	0	1	0	0	0	1	88	6	2	2	2110
FrP	2	0	1	0	0	0	0	15	70	8	5	755
Andre	3	1	2	1	1	2	1	6	11	59	12	300
Ikke stemme/blankt	2	4	9	3	4	1	2	12	5	6	51	333

Notat: Partiloyalitet merket i gult.

Tabell 2. Velgertap Ap innenfor ulike sosiodemografiske grupper.

	(%) ⁵	Antall observasjoner ⁶
Alle	46	2378
<i>Utdanning</i>		
Høyere utdanning	41	1515
Videregående og lavere	50	863
<i>Kjønn</i>		
Kvinne	49	1256
Mann	43	1122
<i>Fødselsår</i>		
1990 eller senere	51	98
1980-tallet	60	173
1970-tallet	49	311
1960-tallet	50	587
1950-tallet	42	697
1949 eller tidligere	30	512
<i>Årsinntekt (brutto)</i>		
Mindre enn 300 000	49	263
300-400 000	48	378
400-500 000	46	412
500-600 000	45	374
600-700 000	45	362
700-1 000 000	41	424
Mer enn 1 000 000	55	165
<i>Landsdel</i>		
Oslo	45	307
Østlandet	46	927
Sørlandet	65	116
Vestlandet	48	628
Trøndelag	41	206
Nord-Norge	37	194

⁵ Prosentandelen er vektet for å korrigere for skjevheter i utvalget når det gjelder alder, kjønn, landsdel og utdanning.

⁶ Antall observasjoner er uvektet, dvs. det faktiske tallgrunnlaget før vekting.

Bosted (by/land-tilhørighet)

En storby	48	505
En forstad	39	473
En liten by	48	814
Et bygdesentrum	49	416
Et spredtbygd strøk	48	170

Tabell 3. Velgertap Sp innenfor ulike sosiodemografiske grupper.

	(%) ⁷	Antall observasjoner ⁸
Alle	70	1096
<i>Utdanning</i>		
Høyere utdanning	65	548
Videregående og lavere	72	548
<i>Kjønn</i>		
Kvinne	71	482
Mann	70	614
<i>Fødselsår</i>		
1990 eller senere	56	64
1980-tallet	67	85
1970-tallet	76	168
1960-tallet	72	248
1950-tallet	73	315
1949 eller tidligere	69	216
<i>Årsinntekt (brutto)</i>		
Mindre enn 300 000	64	176
300-400 000	76	224
400-500 000	76	192
500-600 000	68	158
600-700 000	61	137
700-1 000 000	73	156
Mer enn 1 000 000	71	53

⁷ Prosentandelen er vektet for å korrigere for skjevheter i utvalget når det gjelder alder, kjønn, landsdel og utdanning.

⁸ Antall observasjoner er uvektet, dvs. det faktiske tallgrunnlaget før vekting.

NORSK MEDBORGERPANEL

Landsdel

Oslo	87	50
Østlandet	69	448
Sørlandet	66	47
Vestlandet	70	311
Trøndelag	56	98
Nord-Norge	79	142

Bosted (by/land-tilhørighet)

En storby	76	101
En forstad	72	131
En liten by	79	282
Et bygdesentrum	67	273
Et spredtbygd strøk	63	309

Vedlegg 1. Tabellgrunnlag for figur 1, 2 og 3.

Tabell A1.1. Velgervandringer fra stortingsvalget 2021 til våren 2023 (grunnlag for Figur 1).

Parti	Selvrapportert stemmegiving (%)	Ville stemt i 2023, totalt (%)	Stemte i 2021 og ville stemt igjen i 2023 (%)
R	7,1	8,6	5,1
SV	10,9	11,7	7,6
Ap	22,3	15,8	13,1
Sp	11,8	4,6	3,6
MDG	5,3	5,2	3,9
KrF	3,9	2,6	2,3
V	4,4	4,5	2,4
H	18,0	26,5	16,8
FrP	8,5	9,4	5,8
Andre	3,1	5,8	1,7
Stemte ikke	4,8		
Ville ikke stemt Ville stemt blankt Ikke svart		5,2	2,2

Tabell A1.2. Grunnlag for Figur 2. Logistisk regresjon.

	<i>Avhengig variabel:</i>
	Frafall Ap
Vurderer norsk økonomi som dårlig (0 = Vurderer norsk økonomi som god, 1 = dårlig)	1.314*** (0.375)
Ideologi (Plassering venstre (0) – høyre (7))	0.404*** (0.038)
Utdanning (0 = VGS el. mindre, 1 = Høgskole/universitet)	-0.164 (0.111)
Fødselsår (1 = 1990 el. senere; 7 = 1939 el. tidligere)	0.179*** (0.038)
Inntekt (0 = <150k, 8 = >1m)	-0.089*** (0.030)
Vurdering av norsk økonomi * Ideologi	-0.153* (0.088)
Konstant	-2.240*** (0.221)
Observasjoner	1,915
Log Likelihood	-1,173.837
Akaike Inf. Crit.	2,361.675

Note:

*p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01

Tabell A1.3. Grunnlag for figur 3. Logistisk regresjon.

	<i>Avhengig variabel:</i>
	Frafall Sp
Ideologi	0.261***
<i>(Plassering venstre (0) – høyre (7))</i>	<i>(0.045)</i>
Vurderer norsk økonomi som dårlig	0.618***
<i>(0 = Vurderer norsk økonomi som god, 1 = dårlig)</i>	<i>(0.206)</i>
Utdanning	-0.007
<i>(0 = VGS el. mindre, 1 = Høgskole/universitet)</i>	<i>(0.158)</i>
Fødselsår	-0.068
<i>(1 = 1990 el. senere; 7 = 1939 el. tidligere)</i>	<i>(0.054)</i>
Inntekt	-0.016
<i>(0 = <150k, 8 = >1m)</i>	<i>(0.044)</i>
Konstant	-0.287
	<i>(0.308)</i>
Observasjoner	874
Log Likelihood	-526.879
Akaike Inf. Crit.	1,065.758
Note:	*p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01

Vedlegg 2. Om datagrunnlaget.

Utvalg

Norsk medborgerpanel er en internetbasert spørreundersøkelse som inviterer et tilfeldig utvalg av nordmenn til å svare på sin mening om viktige samfunnsspørsmål tre ganger i året. Panelet er eid og driftet av Universitetet i Bergen og er opprettet for forskingsformål. I dette notatet har vi utnyttet det at mange respondenter deltar over tid ved å kombinere svarene fra undersøkelsen som gikk i felt etter stortingsvalget (november 2021), med svar fra undersøkelsen som var i felt våren 2023 (fra midten av februar til midten av mars)⁹. På den måten kan vi vite hvor mange av dem som stemte på de ulike partiene i stortingsvalget 2021 som svarer at de ville stemt på det samme partiet våren 2023.

Representativitet

Medborgerpanelets respondenter er tilfeldig trukket ut fra Folkeregisteret og invitert til å delta i panelet. Alle som blir invitert får spørsmål om de vil svare hver gang vi sender ut en undersøkelse. Unge og respondenter uten høyere utdanning gjør dette sjeldnere. Dette gjelder også generelt for alle spørreundersøkelser. Derfor bruker vi vektorer i alle analyser i dette notatet. Vekten korrigerer for skjevheter knyttet til kjønn, fødselsår, landsdel og utdanningsnivå. Det vil si at en ung respondent med lav utdanning sitt svar vil veie tyngre enn en eldre respondent med høyere utdanning. Populasjonsbasert tilfeldig uttrekk med bruk av vekt som er kalkulert slik at utvalget vårt representerer befolkningen på de utvalgte bakgrunnsvariablene, regnes som beste praksis for å kunne komme så nært som mulig å måle den faktiske gjennomsnittsholdningen i befolkningen.

⁹ Det var en nyrekruttering av respondenter høsten 2022 (oktober-november), for disse respondentene supplerer vi med data på hva de stemte i Stortingsvalget 2021 fra da de ble rekruttert. De svarte altså på hva de stemte ved forrige Stortingsvalg ca. et år etter valget.

Validering mot valgresultat

Tabell A2.1. Valgresultat 2021 og selvrapportert stemmegiving i Norsk medborgerpanel

	Offisielt valgresultat (%)	Hva stemte du ved Stortingsvalget 2021? (%)
Ap	26,3	24,8
H	20,4	18,0
Sp	13,5	13,0
FrP	11,6	9,0
SV	7,6	10,7
R	4,7	7,4
V	4,6	5,1
MDG	3,9	5,6
KrF	3,8	3,2
Andre	3,6	3,3

Data: valgresultat.no & Norsk medborgerpanel runde 22 (november 2021), vekt 2 inkludert i estimat.

Tabell A2.1 sammenligner det faktiske valgresultatet fra stortingsvalget 2021, og selvrapportert stemmegiving for medborgerpanelet etter vekting som korrigerer for kjente skjevheter knyttet til alder, kjønn, landsdel og utdanning. Partiene er ordnet fra størst til minst oppslutning. Avviket utgjør mindre enn 2,0 prosentpoeng for alle partier bortsett fra FrP, SV og Rødt. Avviket er størst for SV på 3,1 prosentpoeng. Det faktiske valgresultatet for SV er 7,6 % mens resultatet i medborgerpanelet er høyere (10,7%). Det neststørste avviket er for Rødt på 2,7 prosentpoeng. Det faktiske resultatet for Rødt var 4,7 %, mens resultatet i medborgerpanelet er høyere (7,4%). Det tredjestørste avviket er for FrP på 2,6 prosentpoeng. Det faktiske resultatet for FrP var 11,6 %, men resultatet i medborgerpanelet er lavere (9,0%).